

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

№2 (12) 2024

Наукове електронне періодичне
видання

**СПОРТИВНА НАУКА ТА
ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ**

Scientific E-Journal
**SPORT SCIENCE AND
HUMAN HEALTH**

ISSN 2664-2069 (online)

DOI: 10.28925/2664-2069.2024.2

Спортивна наука та здоров'я людини:

наукове електронне періодичне видання. – К., 2024. – № 2(12). – 209 с.

В науковому електронному періодичному виданні «Спортивна наука та здоров'я людини» публікуються результати наукових досліджень актуальних напрямків спорту, фізичного виховання, фізичної культури, спортивної медицини, фізичної терапії, ерготерапії, сучасних рекреаційно-оздоровчих технологій, а також досліджень, що стосуються здоров'я людини та є важливими для забезпечення інноваційного розвитку України.

Наукове видання призначено для науковців, тренерів, спортсменів, науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів, студентів закладів вищої освіти галузі фізичного виховання та спорту, а також фахівців з охорони здоров'я, фізичної терапії, ерготерапії.

Головний редактор:

Сушко Р.О., д.фіз.вих., професор (Україна).

Випускові редактори:

Латишев М.В., к.фіз.вих., доцент (Україна);

Тімашева О.В., к.фіз.вих., доцент (Україна).

Члени редакційної колегії:

Антала Б., професор (Словацька республіка);
Баришок Т.В., к.фіз.вих., доцент (Україна);
Білецька В.В., к.фіз.вих., доцент (Україна);
Виноградов В.Є., д.фіз.вих., професор (Україна);
Воробйова А.В., к.фіз.вих., доцент (Україна);
Девесіглу С., професор (Туреччина);
Коваленко С.О., д.б.н., професор (Україна);
Кормільцев В.В., к.фіз.вих., доцент (Україна);
Лаца З., професор (Угорщина);
Лисенко О.М., д.б.н., професор (Україна);
Лопатенко Г.О., к.фіз.вих., доцент (Україна);
Ляхова І.М., д.пед.н., професор (Україна);
Навратіл Л., д.мед.н., професор (Чеська Республіка);

Нестерчук Н.Є., д.фіз.вих., професор (Україна);
Одинець Т.Є., д.фіз.вих., професор (Україна);
Пітин М.П., д.фіз.вих., професор (Україна);
Полева-Секеряну А.Г., к.пед.н., доцент (Молдова);
Приходько В.В., д.пед.н., професор (Україна);
Савченко В.М., д.мед.н., професор (Україна);
Талагір Л.-Г., професор (Румунія);
Тимрук-Скоропад К.А., д.фіз.вих., доцент (Україна);
Хорошуха М.Ф., д.пед.н., доцент (Україна);
Чингієне В., професор (Литовська Республіка);
Шинкарук О.А., д.фіз.вих., професор (Україна);
Ясько Л.В., к.фіз.вих., доцент (Україна).

Наказом МОН України № 886 від 02.07.2020 р. видання додано до Переліку наукових фахових видань України категорії «Б», в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора наук і доктора філософії зі спеціальності 017 – Фізична культура і спорт.

Наукове електронне періодичне видання «Спортивна наука та здоров'я людини / Sport Science and Human Health» включено до наукометричних баз даних і бібліотек: IndexCopernicus, CrossRef, BASE, Google Scholar, WorldCat – OCLC, ResearchBib, ResearchGate, Бібліометрика української науки, Наукова періодика України.

Видання відкрито для вільного доступу на умовах ліцензії Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0), котра дозволяє іншим особам вільно розповсюджувати опубліковану роботу з обов'язковим посиланням на автор(ів) оригінальної роботи та публікацію роботи в цьому виданні.

За точність викладених фактів та коректність цитування відповідальність несе автор.

Рекомендовано до друку Вченою радою Київського столичного університету імені Бориса Грінченка (протокол № 12 від 26 вересня 2024 року).

Адреса редакції: вул. Левка Лук'яненка, 13-Б, м. Київ, 04212, Україна.

Телефон: +38 (063) 289-9-289, E-mail: journal.sshh@gmail.com.

Електронна версія видання розміщена на сайті: <http://sporthealth.kubg.edu.ua/>

ЗМІСТ

<i>Апанасенко Андрій, Тищенко Валерія, Дядечко Ігор</i>	Характеристика показників психофізичних здібностей гандболістів на етапі попередньої базової підготовки	5
<i>Бірючинська Світлана</i>	Етапи ефективного підбору персоналу у фітнес-клубах з урахуванням особливостей їх діяльності	16
<i>Волощенко Юрій</i>	Проактивна копінг-реакція здобувачів вищої освіти. Перевірка адаптації української версії анкети реакцій на щоденні події (PCI ^{ukr}) з-поміж студентів першого курсу Київського столичного університету імені Бориса Грінченка	25
<i>Волощук Катерина, Мітова Олена, Раковська Ірина</i>	Рівень опанування технічними прийомами волейболу у здобувачів ЗВО фізичної культури і спорту	54
<i>Дерій Владислав, Тімашева Олена</i>	Характеристика освітніх платформ для фітнес-тренерів	66
<i>Дорошенко Ігор, Сватєєв Андрій, Шамардін Валерій, Корольов Денис, Дорошенко Едуард</i>	Система рейтингового оцінювання показників професійної діяльності тренерів дитячо-юнацького та аматорського футболу	81
<i>Дяченко Андрій, Вей Бін</i>	Фізіологічний моніторинг спеціальної працездатності футболістів на етапі підготовки до вищих досягнень	95
<i>Калмикова Юлія, Калмиков Сергій</i>	Дослідження харчової поведінки жінок молодого віку з метаболічним синдромом і хронічними болями опорно-рухового апарату як складова способу життя	107

ЗМІСТ

<i>Комоцька Оксана, Сушко Руслана</i>	Самоефективність тренерів дитячо-юнацьких баскетбольних команд	117
<i>Костюкевич Віктор</i>	Структура та інтегральна оцінка техніко-тактичної діяльності елітних футбольних команд	126
<i>Кропта Руслан, Грузевич Ірина</i>	Алгоритм визначення морфотипу спортсменів з використанням методу індексів та вмісту жиру	140
<i>Романюк Максим</i>	Рівень психологічних характеристик юних футболістів	152
<i>Тищенко Денис</i>	Аналіз показників анаеробної роботоздатності та лактатного механізму енергозабезпечення у гандболісток високої кваліфікації	160
<i>Хорошуха Михайло</i>	Вплив серологічних маркерів груп крові системи АВО на розвиток основних психічних функцій юних спортсменів (із багаторічного досвіду автора)	171
<i>Шинкарук Оксана, Лут Іван, Пінчук Валерій, Васильєв Михайло</i>	Вплив об'єктивних та суб'єктивних чинників на результативність команд в кіберспорті	186
<i>Ян Хаоцзінь, Коробейнікова Леся</i>	Технічна підготовка борців: огляд досліджень	201

<https://doi.org/10.28925/2664-2069.2024.26>

УДК: 796.332.071.4: [791.332: 796.11
+791.332 -027.562] -047.44

СИСТЕМА РЕЙТИНГОВОГО ОЦІНЮВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТРЕНЕРІВ ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОГО ТА АМАТОРСЬКОГО ФУТБОЛУ

Дорошенко Ігор ^{1(ACE)F}, Сватъєв Андрій ^{1(BCE)}, Шамардін Валерій ^{2(BC)E},

Корольов Денис ^{1(BCE)}, Дорошенко Едуард ^{3(BCD)F}

¹Запорізький національний університет, м. Запоріжжя, Україна

²Центр ліцензування тренерів Української асоціації футболу, м. Київ, Україна

³Запорізький державний медико-фармацевтичний університет, м. Запоріжжя, Україна

Внесок автора:

A — концепція та дизайн дослідження; B — збір даних;
C — аналіз та інтерпретація даних; D — написання статті;
E — редагування статті; F — остаточне затвердження статті

Анотація

Актуальність. У сучасних умовах спортивної підготовки системи рейтингового оцінювання показників широко використовуються у різних сферах професійної діяльності, у тому числі, у підготовці футболістів дитячо-юнацьких та аматорських команд.

Мета дослідження – формування та первинна апробація системи рейтингового оцінювання показників професійної діяльності тренерів дитячо-юнацького та аматорського футболу.

Матеріал і методи: аналіз та узагальнення даних науково-методичних літературних джерел і мережі «Internet»; педагогічні спостереження; контент-аналіз матеріалів офіційних сайтів освітніх закладів, асоціації аматорського футболу України, дитячо-юнацької футбольної ліги України, анкетне опитування фахівців; педагогічний експеримент констатувальної спрямованості; методи математичної статистики.

Результати. Обґрунтовано та розроблено авторську систему рейтингового оцінювання показників тренерів дитячо-юнацького та аматорського футболу. Визначено провідні показники оцінювання професійної діяльності та результати анкетного опитування тренерів дитячо-юнацького та аматорського футболу футбольної школи КП «МФК «Металург» за трьома віковими категоріями: 1) U-7 – U-13; 2) U-14 – U-17; 3) U-19.

Висновки. В умовах висококонкурентного спортивного середовища освітні заклади потребують практичного впровадження розробленої авторської системи рейтингового оцінювання показників професійної діяльності тренерів дитячо-юнацького та аматорського футболу для оптимізації процесу багаторічної підготовки. Отримані експериментальні дані свідчать, що розроблена авторська система рейтингового оцінювання показників професійної діяльності тренерів дитячо-юнацького та аматорського футболу є достатньо ефективною та може бути рекомендована у практичну діяльність дитячо-юнацьких спортивних закладів.

Ключові слова: футбол, тренер, оцінка, професійна діяльність, рейтинг.

© Дорошенко Ігор, Сватъєв Андрій,
Шамардін Валерій, Корольов Денис,
Дорошенко Едуард, 2024

SYSTEM OF RATING EVALUATION INDICATORS OF PROFESSIONAL ACTIVITY OF COACHES OF YOUTH AND AMATEUR FOOTBALL

Doroshenko Igor^{1(ACE)F}, Svatyev Andrii^{1(BCE)}, Shamardin Valerii^{2(BC)E},

Korolov Denys^{1(BCE)}, Doroshenko Eduard^{3(BCD)F}

Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia, Ukraine

² *Coach Licensing Center of the Ukrainian Football Association, Kyiv, Ukraine*

³ *Zaporizhzhia State Medical and Pharmaceutical University, Zaporizhzhia, Ukraine*

Author's contribution:

A – Study design; B – Data collection;
C – Statistical analysis; D – Manuscript preparation;
E – Manuscript editing; F – Final approval of manuscript

Abstract

Introduction. In the modern conditions of sports training, the system of rating evaluation of indicators is widely used in various spheres of professional activity, including in the training of football players of children's and youth teams and amateur teams.

The aim of the study is the formation and initial approval of the system of rating evaluation of indicators of the professional activity of coaches of children's and youth football and amateur football.

Material and methods: analysis and generalization of data from scientific and methodological literary sources and the "Internet" network; pedagogical observations; content analysis of the materials of the official websites of educational institutions, the amateur football association of Ukraine, the children's and youth football league of Ukraine, questionnaire survey of experts; a pedagogical experiment of ascertainment orientation; methods of mathematical statistics.

Results. The author's system of rating evaluation of the indicators of coaches of children's and youth football and amateur football was substantiated and developed. The leading indicators of the evaluation of professional activity and the results of a questionnaire survey of the coaches of children's and youth football and amateur football of the football school communal enterprise «city football club «Metalurg» in three age categories were determined: 1) U-7 - U-13; 2) U-14 – U-17; 3) U-19.

Conclusions. In the conditions of a highly competitive sports environment, educational institutions need the practical implementation of the author's developed rating system for the professional performance indicators of youth and amateur football coaches to optimize the long-term training process. The obtained experimental data show that the author's developed rating system for the professional activity indicators of child and youth and amateur football coaches is sufficiently effective and can be recommended for the practical activity of children and youth sports institutions.

Key words: football, coach, assessment, professional activity, rating.

Вступ

Популярність сучасного футболу вимагає постійного вдосконалення професійної діяльності тренерсько-викладацького складу для формування та вдосконалення навчально-тренувального процесу.

Особливу значущість зазначена теза має для дитячо-юнацького та аматорського футболу – саме цей напрям є дієвим підґрунтям для оптимізації багаторічної спортивної підготовки висококваліфікованих футболістів. У сучасних умовах спортивної підготовки системи рейтингового оцінювання показників широко використовуються у різних сферах професійної діяльності.

Зокрема, при викладанні навчальних дисциплін (у тому числі, дисципліни «Фізична культура») у загальноосвітніх навчальних закладах широко використовується рейтингове оцінювання навчальних досягнень учнів [9, 21]. Авторка акцентує увагу на актуальності питань, які пов'язані з необхідністю модернізації діючої системи оцінювання навчальних досягнень учнів основної та старшої школи, зумовленої їх переходом на навчання за новими державними стандартами освіти.

У той же час, інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2023-2024 навчальному році (професійна сфера «Фізична культура») наголошують, що засоби фізичної культури не є базою для рейтингової оцінки освітніх досягнень учнів, а нормативи з фізичної підготовленості з оцінкою елементів техніки спортивних видів є застарілими підходами до формування оптимальних систем

рейтингової оцінки навчальних досягнень учнів [3]. Також актуальним зазначений науково-методичний напрям вважають і автори дослідження [10], які наголошують, що розроблення web-системи оцінки рівня освітніх досягнень здобувачів в умовах закладів вищої освіти, дозволяє автоматично формувати тестові та ситуаційні завдання з метою проведення атестацій і моніторингу якості вищої освіти під час роботи у змішаній формі навчання.

На матеріалах спрямованого навчання природничим наукам проведено дослідження зв'язків зі схильністю учнів-підлітків до засвоєння навчального матеріалу з формуванням відповідного освітнього рейтингу (на матеріалі багаторічних досліджень у 66 країнах світу) [11].

Подальшим творчим розвитком цієї проблематики є дослідження авторського колективу [18], у якому наголошено на формуванні та вдосконаленні системи фізкультурно-спортивних рейтингів досягнень як фактору підвищення рівня рухової активності студентів і професорсько-викладацького складу кафедр закладів вищої освіти.

На відміну від напряму професійної сфери («Фізична культура»), освітні заклади, які опікуються розвитком різних видів спорту – дитячо-юнацькі спортивні заклади державної та приватної форми власності, спортивні інтернати і школи вищої спортивної майстерності, у своїй професійній діяльності керуються загальними принципами спортивної підготовки, які передбачають постійний моніторинг спортивних і навчальних досягнень учнів, у тому числі, аналіз та оцінку рівня їх спортивної майстерності у динаміці річного макроциклу.

Ці питання детально розглянуто: у дослідженні [12], на матеріалах впливу спортивної діяльності футбольних клубів на показники фізичного розвитку організму юних спортсменів дошкільного віку; у дослідженні [17], на матеріалах оцінки ефективності техніко-тактичних дій кваліфікованих спортсменок; у дослідженні [16], які спрямовані на інтегральних характеристиках техніко-тактичних дій у системі оцінювання спортивної майстерності кваліфікованих футболістів; у дослідженні [19], у якому наголошено на значущості формування внутрішньої конкуренції у футбольних командах на основі рейтингової оцінки показників спортивної підготовленості висококваліфікованих футболістів.

Деякі дослідницькі колективи наголошують на значущості психологічних факторів визначення та оцінки змагальних показників спортивної підготовки: у дослідженні [14] акценти зроблено на необхідності формування позитивного психологічного клімату у спортивному колективі, що дозволяє оптимізувати технологію оцінювання змагальних показників; у дослідженні [13] визначено перелік домінуючих психологічних показників, які забезпечують ефективність змагальної діяльності кваліфікованих спортсменів в інтелектуальних видах спортивних ігор (шахи); у дослідженні [2] наголошено на провідній ролі психолого-педагогічних аспектів у комунікаційній системі «тренер – юний спортсмен – батьки» (на матеріалі футболу); у дослідженні [7] проаналізовано гендерні особливості проявів агресивності у спортсменів, які спеціалізуються у командних спортивних іграх.

Крім цього, окремі дослідження спрямовані на вивчення професійної діяльності тренерів та її значущості у системі спортивної підготовки з урахуванням специфіки психолого-педагогічного впливів у системі «тренер – спортсмен» і формуванням відповідного, найбільш оптимального стилю професійної діяльності [5, 6, 15] та психологічної селекції, як домінуючого фактору спортивної орієнтації та етапного відбору кваліфікованих баскетболісток на етапах багаторічного спортивного вдосконалення [20].

Вищезазначене дозволяє констатувати, що переважна більшість питань, які пов'язані з формуванням рейтингових систем оцінювання освітніх, спортивних та інших досягнень знайшли достатньо широке відображення у науково-методичній літературі, апробовані та впроваджені у практичну діяльність у науковій, освітній і спортивній сферах професійної діяльності.

Зазначені системи рейтингового оцінювання є передумовою для процесів раціонального управління освітніми і спортивними колективами: моніторингу, аналізу поточного стану виробничої діяльності, прогнозування діяльності (оперативне, поточне, перспективне), моделювання, корекції та прийняття управлінських рішень.

Практичний досвід роботи широкого кола освітніх колективів свідчить (університети, академії, інститути, ліцеї, гімназії, школи), що рейтингові системи оцінювання показників виробничої діяльності, достатньо, активно використовуються у роботі.

З іншого боку, у професійній діяльності тренерів-викладачів з футболу у дитячо-юнацьких спортивних

школах, спеціалізованих дитячо-юнацьких школах олімпійського резерву, спортивних інтернатах і школах вищої спортивної майстерності, зазначені системи рейтингового оцінювання, недостатньо використовуються у тренувальній і змагальній практиці.

При цьому, у практиці тренувального процесу спортсменів, тренери активно використовують системи рейтингового оцінювання досягнень вихованців [4, 8].

Натомість, адміністративний персонал дитячо-юнацьких спортивних закладів, практично, не застосовує зазначені системи у виробничому процесі, що, на нашу думку, істотно знижує загальну ефективність як професійної діяльності тренерів, так і освітньо-спортивних закладів, у цілому.

Зв'язок роботи з важливими науковими програмами або практичними завданнями.

Дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Запорізького державного медико-фармацевтичного університету Міністерства охорони здоров'я України на 2023-2028 рр. за темою «Удосконалення професійно-прикладної фізичної підготовленості студентів закладів вищої освіти галузі знань «Охорона здоров'я» засобами оздоровчого фізичного виховання, фізкультурно-спортивної реабілітації та кондиційного тренування» (№ державної реєстрації 0123U101322).

Мета дослідження

Мета дослідження – формування та первинна апробація системи рейтингового оцінювання показників професійної діяльності тренерів дитячо-юнацького та аматорського футболу.

Матеріал і методи дослідження

Методи дослідження: аналіз та узагальнення даних науково-методичних літературних джерел і мережі «Internet»; педагогічні спостереження; контент-аналіз матеріалів офіційних сайтів освітніх закладів, асоціації аматорського футболу України [22], дитячо-юнацької футбольної ліги України [23], анкетне опитування фахівців [1]; педагогічний експеримент констатувальної спрямованості; методи математичної статистики.

Організація дослідження: проаналізовано, узагальнено та систематизовано науково-методичний матеріал з питань формування рейтингової системи оцінювання показників професійної діяльності освітніх і спортивних закладів.

За інформаційними даними відкритих джерел (офіційних сайтів освітніх і спортивних закладів, асоціації аматорського футболу України, дитячо-юнацької футбольної ліги України) і педагогічними спостереженнями визначено основні показники професійної діяльності тренерів дитячо-юнацького та аматорського футболу, які доцільно використовувати у системі рейтингового оцінювання.

Розроблену авторську систему рейтингового оцінювання показників професійної діяльності тренерів дитячо-юнацького та аматорського футболу впроваджено у практичну діяльність комунального підприємства «Міський футбольний клуб «Металург» Запорізької міської ради, шляхом проведення педагогічного експерименту констатувальної спрямованості визначено показники рейтингового оцінювання тренерів футбольної школи та аматорської

команди МФК «Металург» (Запоріжжя, U-19).

Анкетне опитування тренерів проведено з метою визначення їх думки стосовно необхідності практичної апробації та впровадження зазначеної системи рейтингового оцінювання у професійну діяльність.

Отримані дослідницькі результати проаналізовано та інтерпретовано із застосуванням методів математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення

Систему рейтингового оцінювання розроблено для використання у професійній діяльності та безперервній професійній освіті фахівців, які працюють на посадах тренерів з футболу у дитячо-юнацьких спортивних школах, дитячо-юнацьких спортивних закладах різних форм власності, футбольних школах і академіях.

Структура розробленої системи рейтингового оцінювання містить перелік питань з визначення рівня професійної компетентності тренерів дитячо-юнацького та аматорського футболу та інформаційні блоки з напрямів оцінювання:

- ✚ блок 1: «Адміністративне оцінювання показників професійної діяльності»;
- ✚ блок 2: «Анонімне батьківське оцінювання показників професійної діяльності»;
- ✚ блок 3: «Тестові питання стосовно визначення поточного рівня професійної компетентності»;
- ✚ блок 4: «Додаткові відомості».

Блок 1: «Адміністративне оцінювання показників професійної діяльності» містить основні формальні ознаки і критерії, які характеризують рівень професійної освіти і практичний досвід роботи тренера дитячо-юнацького

та аматорського футболу.

Блок 2: «Анонімне батьківське оцінювання показників професійної діяльності» містить тестові питання стосовно роботи тренера за наступними напрямками: «Зовнішній вигляд тренера»; «Рівень комунікації: батьки – тренер»; «Рівень комунікації: спортсмен – тренер»; «Загальна мотивація тренера до якісної підготовки спортсменів», «Формування позитивного психологічного клімату у команді (групі підготовки)», «Загальний рівень професійної підготовленості тренера».

Блок 3: «Тестові питання стосовно визначення поточного рівня професійної компетентності» містить базу з 90 тестових питань з чотирма варіантами відповідей, які дозволяють визначити поточний науково-методичний рівень професійної підготовленості тренерів з футболу з найбільш актуальних проблем спортивної підготовки, а саме: загальна теорія спорту та системи підготовки спортсменів; теорія та методика викладання футболу; основи вікової фізіології (дітей, підлітків, молоді); основи вікової психології (дітей, підлітків, молоді); основи раціонального харчування; гігієна та перша домедична допомога.

Блок 4: «Додаткові відомості» містить інформацію про особисті професійні досягнення тренера, його особисту кар'єру в якості футболіста (професійного або аматорського рівнів), залучення вихованців тренера до складу національних збірних команд, провідних українських і закордонних футбольних команд, тощо.

Шкали оцінювання показників професійної діяльності тренерів дитячо-юнацького та аматорського футболу, за відповідними блоками оцінювання, наведені у табл. 1-4.

Таблиця 1.

Блок адміністративного оцінювання показників професійної діяльності тренерів дитячо-юнацького та аматорського футболу, n = 30

Формальні ознаки і критерії оцінювання	Бали
Наявність профільної вищої освіти: - бакалаврський рівень - магістерський рівень - кандидат або доктор наук, PhD та інше	1 2 3
Стаж роботи тренером з футболу: - до 5 років - від 6 до 10 років - 11 років і вище	1 2 3
Тренерська ліцензія**: - «D» диплом УАФ - «C» диплом УАФ - «C» диплом UEFA - «B» диплом UEFA - «A» диплом UEFA - «PRO» диплом UEFA	1 2 3 4 5 6
Спортивне звання: - майстер спорту України з футболу (футзалу) - майстер спорту України з футболу (футзалу) міжнародного класу - заслужений майстер спорту України з футболу (футзалу)	3 4 5
Почесне звання: - Заслужений тренер України з футболу (футзалу) - Заслужений працівник фізичної культури і спорту України	5 5
Керівництво групою підготовки: - асистент тренера - тренер	1 2
Заходи безперервного професійного розвитку: - відкрите тренувальне заняття; - навчальний майстер-клас; - профільне підвищення кваліфікації (семінар);*** - успішне проходження програми стажування***	1 2 3 4
Загальна кількість:	30

Примітки:

* – непрофільний рівень вищої освіти дорівнюється до нижчого ОКР профільного;

** – діюча тренерська ліцензія;

*** – за останні три роки; УАФ – Українська асоціація футболу; UEFA – Європейський союз футбольний асоціацій; PhD – доктор філософії

Таблиця 2.

Блок анонімного батьківського оцінювання показників професійної діяльності тренерів дитячо-юнацького та аматорського футболу, n = 30

Формальні ознаки і критерії	Діапазон оцінки
Зовнішній вигляд тренера: Питання: «Оцініть зовнішній вигляд тренера». Шкала оцінювання: 1, 2, 3, 4, 5 балів	1 – 5
Рівень комунікації: «батьки – тренер»: Питання: «Оцініть рівень комунікації між батьками і тренером». Шкала оцінювання: 1, 2, 3, 4, 5 балів	1 – 5
Рівень комунікації: «спортсмен – тренер»: Питання: «Оцініть рівень комунікації між спортсменом і тренером». Шкала оцінювання: 1, 2, 3, 4, 5 балів	1 – 5
Загальна мотивація тренера до якісної підготовки спортсменів: Питання: «Оцініть рівень загальної мотивації тренера до якісної підготовки спортсменів». Шкала оцінювання: 1, 2, 3, 4, 5 балів	1 – 5
Формування позитивного психологічного клімату у команді: Питання: «Оцініть рівень сформованості позитивного психологічного клімату у команді». Шкала оцінювання: 1, 2, 3, 4, 5 балів	1 – 5
Загальний рівень професійної підготовленості тренера: Питання: «Оцініть загальний рівень професійної підготовленості тренера». Шкала оцінювання: 1, 2, 3, 4, 5 балів	1 – 5
Загальна кількість:	30

Примітки: загальна оцінка тренера за блоком анонімного батьківського оцінювання розраховується, на підставі опрацювання результатів анкетного опитування батьків спортсменів, за формулою (1):

$$\Sigma n = (x_1 + x_2 + x_3 + x_4 + x_5 + x_6) : n; \quad (1)$$

де x_1-6 – оцінка за результати анкетного опитування (питання 1-6); n – кількість анкет ($\text{min} = 18$); Σ – загальна сума опрацьованих результатів анкетного опитування батьків спортсмена

Блок тестування рівня професійної компетентності тренерів дитячо-юнацького та аматорського футболу містить 90 тестових питань, з яких рандомним методом, 30 питань отримує кожен тренер, безпосередньо,

перед проведенням процедури тестування. Процес процедури тестування передбачає наступний таймінг: 1 хвилина на виконання одного тестового завдання (загальна тривалість процедури – 30 хвилин).

Таблиця 3.

Додаткові відомості рейтингового оцінювання показників професійної діяльності тренерів дитячо-юнацького та аматорського футболу*, n = 10

Формальні ознаки і критерії	Бали
Результати виступів у змаганнях ДЮФЛУ: - 1-2 місце у груповому турнірі ДЮФЛУ або - 1 місце у груповому турнірі Еліт Ліги ДЮФЛУ - 3-4 місце у груповому турнірі ДЮФЛУ або - 2 місце у груповому турнірі Еліт Ліги ДЮФЛУ	2 1
Виклик спортсменів до національних збірних команд України U-16, U-17	1
Підготовка спортсмена, який з МФК «Металург» (Запоріжжя) перейшов до іншого професійного клубу (на умовах повного або часткового продажу прав)	3
Підготовка юного спортсмена, який з ФШ МФК «Металург» (Запоріжжя) перейшов до ДЮСЗ іншого професійного клубу (з повним відшкодуванням компенсаційних витрат за підготовку футболіста)	2
Кар'єра футболіста-аматора	1
Кар'єра футболіста-професіонала	1
Загальна кількість:	10

Примітки: * – вікові групи ДЮФЛУ (U-14, U-15, U-16, U-17)

Таблиця 4.

Додаткові відомості рейтингового оцінювання показників професійної діяльності тренерів дитячо-юнацького та аматорського футболу (молодші вікові групи)*, n = 10

Формальні ознаки і критерії	Бали
Участь у змаганнях з футболу (футзалу, пляжного футболу) під егідою Запорізької міської та Запорізької обласної асоціацій футболу: - одна команда - дві команди - три команди	 1 2 3
Організація позатренувальної роботи з батьками і юними спортсменами: - вчасна оплата тренувального процесу - максимальна наповнюваність груп підготовки - відсутність спортсменів, які залишили групу підготовки	 1 1 1
Контроль успішності навчання вихованців у навчальних закладах	1
Планування та проведення неформальних освітньо-виховних заходів: ігри з батьками і тренерами, походи, екскурсії, тощо	1
Кар'єра футболіста-аматора	1
Кар'єра футболіста-професіонала	1
Загальна кількість:	10

Примітки: * – вікові групи ДЮФЛУ (U-6, U-7, U-8, U-9, U-10, U-11, U-12)

У табл. 5 наведено показники оцінювання професійної діяльності та анкетного опитування тренерів дитячо-юнацького та аматорського футболу футбольної школи КП «МФК «Металург». У процесі анкетного опитування тренерам запропоновано дати бальну оцінку необхідності впровадження системи рейтингового оцінювання їх професійної діяльності (за 10-бальною шкалою). У дослідженні опрацьовано результати 18 тренерів з

футболу: 7 тренерів молодших вікових груп (U-6 – U-13); 8 тренерів з футболу, які працюють з віковими групами, що беруть участь у змаганнях під егідою ДЮФЛУ (U-14 – U-17) і 3 тренера, які працюють з аматорською командою МФК «Металург» (Запоріжжя, U-19). У таблиці наведено усереднені показники тренерів зазначених вікових груп підготовки.

Таблиця 5.

Показники рейтингового оцінювання показників професійної діяльності та анкетного опитування тренерів дитячо-юнацького та аматорського футболу футбольної школи КП «МФК «Металург», n = 18

Групи тренерів	Оцінка показників професійної діяльності, бали					Анкетне опитування, бали
	Блок 1	Блок 2	Блок 3	Блок 4	Сума	
U-6 – U-13	10,0	28,0	11,0	5,5	54,5	6,86
U-14 – U-17	13,5	25,25	17,5	6,25	62,5	6,13
U-19	11,5	24,25	15,25	6,0	57,0	6,0

Аналіз результатів дослідження, які наведені у табл. 5, дозволяє констатувати, що середня ефективність професійної діяльності тренерів дитячо-юнацького та аматорського футболу за рейтинговою системою оцінювання становить 58 %. Найбільш високі результати зареєстровано за показниками блоку 2 «Анонімне батьківське оцінювання» – 86,11 % і блоку 4 «Додаткові показники оцінювання» – 57,5 %. Натомість, найбільш низькі показники зафіксовано за результатами рейтингового оцінювання за блоком 1 «Адміністративне оцінювання» – 38,89 % і блоком 3 «Тестові питання стосовно визначення поточного рівня професійної компетентності» – 48,61 %.

За результатами рейтингового оцінювання показників професійної

діяльності тренерів дитячо-юнацького та аматорського футболу футбольної школи КП МФК «Металург» наявна тенденція до більш високих показників тренерів, які працюють з групами підготовки U-14 – U-17 – до 62,5 % (статистично значущі відмінності, при $p < 0,05$). За результатами анкетного опитування стосовно необхідності розробки і впровадження системи рейтингового оцінювання показників професійної діяльності тренерів дитячо-юнацького та аматорського футболу наявна тенденція до більш високих показників у групі тренерів, які працюють з групами підготовки U-6 – U-13 (статистично значущі відмінності не зафіксовано).

На підставі вищенаведеного, констатуємо, що, у дослідженні, вперше, представлено систему рейтингового оцінювання показників професійної

діяльності тренерів з футболу за чотирима напрямки: блок 1 – «Адміністративне оцінювання показників професійної діяльності»; блок 2 – «Анонімне батьківське оцінювання показників професійної діяльності»; блок 3 – «Тестові питання стосовно визначення поточного рівня професійної компетентності»; блок 4 – «Додаткові відомості». Її практичне впровадження у професійну діяльність тренерів дитячо-юнацького та аматорського футболу дозволить оптимізувати тренувальну та змагальну діяльність футболістів.

Висновки:

1. Аналіз практичної діяльності викладачів в освітній галузі свідчить, що формування та вдосконалення систем рейтингового оцінювання є ефективним засобом управління виробничою діяльністю та підвищення якості освіти. Стосовно виробничої діяльності спортивно-педагогічних колективів зазначені системи використовуються зрідка, не мають системного характеру та, істотно, не впливають на якість навчально-тренувального процесу.

2. В умовах висококонкурентного спортивного середовища освітні заклади (дитячо-юнацькі спортивні школи, спеціалізовані дитячо-юнацькі спортивні школи, школи вищої спортивної майстерності та спеціалізовані інтернати) потребують

практичного впровадження розробленої авторської системи рейтингового оцінювання показників професійної діяльності тренерів дитячо-юнацького та аматорського футболу для оптимізації процесу багаторічної підготовки.

3. Отримані експериментальні дані свідчать, що розроблена авторська система рейтингового оцінювання показників професійної діяльності тренерів дитячо-юнацького та аматорського футболу є достатньо ефективною та може бути рекомендована у практичну діяльність дитячо-юнацьких спортивних закладів.

Перспективи подальших досліджень

Перспективи подальших досліджень ґрунтуються на необхідності впровадження поточного моніторингу, який спрямований на визначення ефективності системи рейтингового оцінювання показників професійної діяльності тренерів дитячо-юнацького та аматорського футболу. Отримані результати можна використати у процесах багаторічного спортивного вдосконалення футболістів і у змагальній діяльності дитячо-юнацьких та аматорських футбольних команд для оптимізації управління підготовкою спортсменів.

Література:

1. Асеева Я. & Шевченко О. (2024). Аналіз результатів анкетування тренерів щодо удосконалення техніко-тактичної підготовленості на етапі попередньої базової підготовки в тенісі настільному. *Спортивні ігри*, 3 (13), 4-11. <https://doi.org/10.15391/si.2019-3.01>.
2. Байрачний О. (2018). Психолого-педагогічні аспекти комунікаційних процесів у системі «тренер – юний спортсмен – батьки» (на прикладі футболу). *Фізична культура, спорт та здоров'я нації*, 5 (24): 141-146. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.1293681>.

3. Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2023/2024 навчальному році: освітня галузь «Фізична культура»: URL: https://osvita.ua/doc/files/news/899/89974/IMR-2023-2024-Fizyczna_kultura_12_09_202.pdf
4. Кокарева С.М., Кокарев Б.В., Дорошенко Е.Ю. Інноваційні методики фітнес-тренінгу для підвищення фізичної підготовленості висококваліфікованих футболістів: [монографія]. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2022. 223. URL: <https://zr.edu.ua/?q=node/720>
5. Комоцька О. & Сушко Р. (2023). Стили тренерської діяльності як основа управління у спортивних іграх. *Спортивна наука та здоров'я людини*, 2 (10): 112-118. <https://doi.org/10.28925/2664-2069.2023.29>.
6. Маляр Е., Маляр Н., Гак Р. & Безпалова Н. (2024). Вплив індивідуального стилю на професійну діяльність тренера. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*, 1 (173): 86-89. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.1\(173\).19](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.1(173).19)
7. Несен О. & Зелененко Н. (2024). Гендерні особливості агресивності спортсменів-ігровиків. *Спортивні ігри*, 1 (11): 24-31. <http://doi.org/10.5281/zenodo.2543548>.
8. Перцухов А. & Перевозник В. (2024). Рухова активність футболістів високої кваліфікації в умовах змагальної діяльності. *Спортивні ігри*, 1 (11), 32-39. <http://doi.org/10.5281/zenodo.2543561>.
9. Рекомендації щодо застосування критерії оцінювання якості освітньої програми / Затверджено Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти 17 листопада 2020 року: / ТОВ «Український освітянський видавничий центр «Оріон»». – К., 2020. – 66 с. URL: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/Рекомендації-щодо-застосування-критеріїв-оцінювання-якості-ОП.pdf>
10. Шерман М.І., Самчинська Я.Б. & Тодеш О.А. (2022). Веб-система для оцінювання навчальних досягнень та формування рейтингу здобувачів вищої освіти. *Open Educational E-Environment of Modern University*, 12: 136-153. <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2022.1210>
11. Areepattamannil S., Cairns D. & Dickson M. (2020). Teacher-Directed Versus Inquiry-Based Science Instruction: Investigating Links to Adolescent students' Science Dispositions Across 66 Countries. *Journal of Science Teacher Education*, 31 (6): 675-704. <https://doi.org/10.1080/1046560X.2020.1753309>.
12. Galan Ya., Yarmak O., Andrieieva O., Moseychuk Yu., Sukhomlynov R., Zoriy Ya., Koshura A., Ivanchuk M., Vaskan I. & Bohdanyuk A. (2021). Impact of Football Clubs on the Recreational Activities of Preschoolers. *Journal of Physical Education and Sport*, 21 (2), 100: 803-812. <https://doi.org/10.7752/jpes.2021.02100>.
13. Geghamyan V. & Tarjumanyan S. (2023). Psychological Indicators Ensuring Efficiency of the Chess Player's Competitive Activity. *Physical Education Theory and Methodology*, 23(1): 110-115. <https://doi.org/10.17309/tmfv.2023.1.16>
14. Doroshenko E., Sheviakov O., Melnyk M., Oliinyk M., Oliinyk I. & Vaniuk D. (2023). Modern Psychological Technologies for Correcting Conflict Situations in Limited Coalitions (Based on Volleyball Material). *Journal of Learning Theory and Methodology*, 4(3): 75-80. <https://doi.org/10.17309/jltm.2023.3.01>.
15. Komotska O. & Sushko R. (2022). Modern Approaches for the Physical Training of Young Female Basketball Players. *Physical Education Theory and Methodology*, 22(2): 260-267. <https://doi.org/10.17309/tmfv.2022.2.17>.
16. Kostiukevych V., Lazarenko N., Konnov S., Vozniuk T., Shynkaruk O., Asauliuk I., Shchepotina N., Voitenko S. & Svirshchuk N. (2022). Integral Assessment of the Technical and Tactical Activity of a Highly Qualified Football Team. *Physical Education Theory and*

- Methodology*, 22(3s): S85-S93. <https://doi.org/10.17309/tmfv.2022.3s.12>.
17. Oliinyk I., Doroshenko E., Melnyk M., Sushko R., Tyshchenko V. & Shamardin V. (2021). Modern Approaches to Analysis of Technical and Tactical Actions of Skilled Volleyball Players. *Physical Education Theory and Methodology*, 21(3): 235-243. <https://doi.org/10.17309/tmfv.2021.3.07>.
 18. Osipov A., Fedorova P., Zhavner T., Batunova I., Filonchik O., Starova O., Malakhova A., Kadomtseva E., Kaskaeva D. & Vapaeva A. (2018). Physical Education and Sports Achievement Ratings as a Significant Factor to Increase the Level of Physical Activity of Students and Staff in High School. *Journal of Physical Education and Sport*, 18 (2): 592-599. <https://doi.org/10.7752/jpes.2018.02086>.
 19. Sobol E., Svatyev A., Doroshenko I., Kokareva S., Korzh N. & Doroshenko E. (2021). Formation of National Teams Taking into Account the Factors of Football Players' Club Migration. *Physical Education Theory and Methodology*, 21(4), 389-396. <https://doi.org/10.17309/tmfv.2021.4.15>.
 20. Sushko R., Vysochina N., Vorobiova A., Doroshenko E., Pastuhova V. & Vysochin F. Psychological Selection in Game Sports on the Basketball Example. *Journal of Physical Education and Sport*, 19 (3), 250: 1708-1714. <https://doi.org/10.7752/jpes.2019.03250>.
 21. Vashchenko L. (2021). Assessment of Academic Achievements in General Secondary Education: the View of Participants in the Educational Process. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*, (2): 55-63. <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2021.2.7>
 22. Асоціація аматорського футболу України: офіційний сайт. URL:<http://www.aafu.org.ua/>
 23. Дитячо-юнацька футбольна ліга України: офіційний сайт. URL: <https://duflu.org.ua>.

Автори засвідчують про відсутність конфлікту інтересів.

Інформація про авторів:

Дорошенко Ігор,

аспірант кафедри фізичної культури і спорту,

Запорізький національний університет,

м. Запоріжжя, Україна

ORCID: 0000-0003-0600-2798

E-mail: metallurg19u@gmail.com

Сватєв Андрій,

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри фізичної культури і спорту,

Запорізький національний університет,

м. Запоріжжя, Україна

ORCID: 0000-0001-9399-1576

E-mail: 29011973@ukr.net

Шамардін Валерій,

*доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор,
директор Центру ліцензування тренерів Української асоціації футболу,
м. Київ, Україна*

ORCID: 0000-0003-4615-4972

E-mail: clffu2017@gmail.com

Корольов Денис,

*аспірант кафедри фізичної культури і спорту,
Запорізький національний університет,*

м. Запоріжжя, Україна

ORCID: 0009-0004-9540-3132

E-mail: denis.koroleff@gmail.com

Дорошенко Едуард,

*доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор,
завідувач кафедри фізичної реабілітації, спортивної медицини, фізичного
виховання і здоров'я,*

Запорізький державний медико-фармацевтичний університет,

м. Запоріжжя, Україна

ORCID: 0000-0001-7642-531X

E-mail: doroe@ukr.net

Отримано: 02.08.2024

Прийнято: 22.08.2024

Опубліковано: 26.09.2024

Дорошенко Ігор, Сватєєв Андрій, Шамардін Валерій, Корольов Денис, Дорошенко Едуард.
Система рейтингового оцінювання показників професійної діяльності тренерів дитячо-
юнацького та аматорського футболу. *Спортивна наука та здоров'я людини.*
2024;2(12):81-94. DOI:10.28925/2664-2069.2024.26